

Na to kaže tudi dejstvo, da je bila ta »kratkočasna žaloigra«, pote, ko je bila v sezoni 1984/85 prvič uprizorjena na odru, kar 150-krat zapored razprodana.

Zdi se mi, da to ni le zato, ker nam je čas tovrstne nedemokratske oblasti in njenega delovanja bližje od razslojenosti angleške družbe, temveč tudi zato, ker se gledalec lažje poistoveti z dramskimi liki.

Ti namreč niso prikazani črno-belo, temveč so večplastne osebnosti, vsak s svojimi uspehi, a tudi padci, osebnimi tragedijami. Tak je npr. Aleksander Dimnik, prav nič človeški, hkrati pa doživi osebno tragedijo, ko ga spregleda in zani-

čuje lasten sin. Mislim, da je ravno to gledalcem blizu, da to lahko razumejo in preko tega lažje razumejo tudi specifičnost drame, ki torej ni le kritika, temveč tudi prikaz življenja navadnih ljudi v določenem času in prostoru.

Poleg tega pa k pozitivnemu sprejemu drame prispevajo tudi številni komični elementi – Igorjeve pripombe, učitelj Gedža, Lojzetova pokončnost in neomajnost ter paranoja Marije Breclj.

Čeprav imamo elemente komedije tudi v Pigmalionu, pa se mi zdi, da je tu besedna komika nekoliko bolj neposredna in zato bolj prepričljiva.

Svarun Čelan | srednji strokovni programi, 3. in 4. letnik, PTI, ŠC Ptuj,

Elektro in računalniška šola

Mentorica | **Mojca Patekar**

Oba avtorja, ki smo ju prebrali, sta v samem vrhu lastne palete ustvarjanja. Alenka Goljevšček, ki je s svojim znanjem filozofije in še posebej psihologije ustvarila vse te osebnosti v drami Pod Prešernovo glavo in George Bernard Shaw, drugi za Shakespearom, ki je s svojim znanjem, ki ga je pridobil v Londonu, naredil jezikovni oris vseh oseb. Alenka Goljevšček se je s pravilnim psihološkim udejstvovanjem dodobra izognila kakšnemu drugemu žanru njene drame, ki jo imamo za kratkočasno žaloigro, a hkrati je s pravilnim navajanjem zgodovine dosegla, da so to kratkočasno žaloigro kritizirali ljudje, ki tega ne razumejo – ali pa razumejo in si zatiskajo oči pred strahom in dejstvom, da je popolnoma vse namenjeno »tistim tam gor« – po besedah Toneta Peršaka.

Pri Shawu pa se lepo vidi vpliv Ibsena in tudi vpliv njegovega udejstvovanja globoko v koreninah politike, saj tiste stvari, za katere so prisegli, da so takšne zato, ker pač so iz zgodovinskih dogodkov, obrne na glavo in si celo upa obrniti na glavo antični mit kiparja, s čimer je navdušil tako mene kot ostale bralce.

Če se najprej posvetim Shawu, bi rad povedal to, da je Elza Doolittle zares izjemna ženska – lahko bi celo rekli »uspešno – neuspešno« ekspesimist. Ta gospa je bila že od nekdaj nadarjena za določene aspekte sveta, a v prodajanju rož teh vrlin ni mogla dodobra izraziti. Šele s pomočjo profesorja

je postala nekaj več, začela se je zavedati same sebe in tako je spoznala, da je ona le del stave in ne Elza kot oseba. Zato pravim, da je ta eksperiment resda uspešen, a hkrati je ta motiv povzročil velik odmik od antičnega, klasičnega mita. Ljubezen in odnos med profesorjem in Elzo, saj je bil mit moderniziran.

Zame je zanimivo to, kako je navkljub vsemu temu znanju fonetike Elza še vedno propadla, v celoti nesestavljena duša, ki ni zadovoljna s tem, kar je postala zaradi Pickeringa in profesorja.

A Shaw je vseeno vpeljal pojem ženske emancipacije in tako je povzročil, da je našla svojo usodo – svojo cvetličarno.

Pri kratkočasni žaloigri se osebe vrtijo okoli rdeče niti – »tisti tam gor«. Oseba oz. osebnost v drami, ki mi je bila zelo všeč, saj je podobna Shawevi temi, njeni nepoznani psihološki plati, je Dimnik.

Z vsemi temi leporečji, floskulami in zapletanjem v neskončno vrsto Dimnik doseže moč in vpliv. Torej se ideja fonetike tukaj ponovi. A ker je vpet v hierarhijo oblasti, ne more biti zadovoljen s svojo usodo, saj te končne želje v resnici nima. Morda se ta moja ugotovitev veže na neskončne komplikacije pri njegovem govoru, saj on sam ne ve, kaj bi točno rad – za razliko od Elze Doolittle.

Ravno zato lahko tudi tukaj prepoznamo dan rimski pregovor, a ta ni izpolnjen, saj je to osebo izoblikovala psihologija in ne utopist.

Obe osebi sta v družbi pomembni in še kako različni od ostalih – in ravno zato je njuna pomembnost, ne glede na moralo, brezčasna (med dramama je minilo skoraj osemdeset let, a vzorec je enak) in s tem tudi družbeno stvarna.

Pisec D. T. zveni kot ena od Shawevih podosebnosti. Zveni kot oseba v drami sama, na kar bi lahko na prvi pogled lahko bili zelo vzhičeni in presenečeni. In predvidevam, da je bil tudi Shaw ob prebiranju tega pisma. A ob ponovnem branju vidim, da ne glede na to, kako absurdno je to pismo, ima D.T. skoraj v celoti prav. S tem, ko je Shaw ustvaril lik Elzinega očeta kot vzpodbudo in močno protiutež ženske emancipacije v smislu ravnanja v igri, je prikazal zelo realno sliko iz vsakdanjega življenja.

Všeč mi je mnenje D. T., da je Shaweva morala pretirana in da mora sedaj živeti za druge in ne zase.

Shaw je z uporabo pisave in pisanja uspel postaviti tako močno stališče, da je zadel glavni živec pri D. T. Kritike D. T. so mi všeč, ker so ostre in nepričakovane ter podprte s čustvi, kot je, ironično, bil tudi Alfred Doolittle. Je tarča posmeha, da o razvpitem, čarobnem delovanju ne govorim. Pika na i pa je zadnji odstavek, ki ne prosi, ampak zahteva poravnavo.

Menim, da je kritika v svojem pogledu dobra in hvale vredna, a celotno pismo ima tisti sladek priokus absurda, ki se mu je Shaw v svojih dramah tako izogibal.

Verjamem, da Shaw ni hotel nobene osebe iz življenja predstaviti v svojo dramo, temveč da je zato tako dobro postavil protiutež Elzi, da je že izgledalo, kot da uporablja »posnetek« živega modela. Zavoljo vse kreativnosti v tej drami, v tej mojstrovini Pigmalion, uporabo takih modelov podpiram.

Kratkočasna žaloigra Alenke Goljevšček že na začetku – s tem napisanem na vrhu besedila – predvidi konec – da nekaj ne bo v redu pri moralno pravih junakih.

Ta mit se v naših prostorih vleče že kar nekaj časa. Že od samega začetka drame se vidi postopno nameščanje lažnega upanja, saj z vsakim dejanjem, pa naj še tako veliko (postavitev kipa Franceta Prešerna), izgubili košček integritete, ter so tako sami povzročili propad njihovih želja.

Zgodba drsi navzdol, do platoja, a nihče ne more ničesar storiti.

Še sin političnega komisarja je poskusil vzeti stvar v svoje roke in s tem spremeniti usodo, a s tem je le povzročil, da je njegov oče izgubil sina zavoljo oblasti in politike.

Drama bi lahko bila absurdna, če ne bi avtorica tako dobro označila in izdelala oseb, s čimer je dosegla obraten efekt – drama je kratkočasna, še posebej ob dejstvu, da se nič ne da spremeniti, kljub upanju.

Antični mit o kiparju, ki je izdelal kip, se v kip zaljubil in ki ga je s pomočjo Afrodite tudi izkusil, naš avtor Shaw obrne na glavo.

Kakor temu reče Gacoin – Marks, da je to popolnoma nov aspekt Pigmaliona, saj je vpleten pedagoški proces. Za razliko od A. Goljevšček si Shaw upa vnesti v dramo motiv profesorja, s čimer povzroči domino efekt – kar naenkrat je stvar satirična in nove sence ljubezni in nespornostim nesporna ljubezen. Zato je tudi zmotno mišljenje, da je bil profesor zaljubljen v Elzo Doolittle. Res je, da ustvari ta svoj kip, a ker je Elza pravo samcato bitje, tudi uvidi, da je ona zanj le en hip (stava).

Tako sledi po »oživetju« tega kipa nepričakovan zaključek za bralca, saj se Elza osamosvoji in poroči s Fredijem, ki je noro zaljubljen vanjo in tako kip ni del usode kiparja, ampak si usodo naredi sam.

Dramo Pod Prešernovo glavo lahko imenujemo tudi tragi-komika (po Shakespearovem delu Hamlet), medtem ko je Pigmalion le komedija s srečnim koncem. Obe drami sta vrh v paleti ustvarjanja, in ko rečem paleta, mislim na okolje, zgodovino in družbo, v katerem je delo nastalo.

Menim, da bi ljudje v Sloveniji z bežnim poznavanjem bližnje preteklosti bolje razumeli kratkočasno žaloigro, saj se je to dogajalo tu, pri nas. A glede na to, kako teče beseda, kakšne so ironije in satire pri Pigmalionu, v primerjavi z groteskami in žalostnim humorjem v delu Alenke Goljevšček, menim, da bi ljudje lažje razumeli in se sprostiti ob uprizoritvi Pigmaliona kot pa kratkočasne žaloigre.

Trenutno tudi živimo v času, kjer ljudje vse več govorijo (na žalost tudi bedarije, saj vsak misli, da je lahko mojster kritik) in tudi razna družbena gibanja so v razcvetu, tako da je aktualizacija Pigmaliona tudi za zgodovinsko nevedne verjetnejša.